

május 20

ert ez adós!

gyvárad szigorúan

NZ Cluj

Mare.

det Bihar, nyugdíjba vedven, an- hirdetünk. ül tartozik áll. főgim- a járó nő- vallások a- belti és az k-k val á- dni. nyiben az -2 éven be- lezzék. képesített

argy-lás és

er 1 ig töl-

trajz, mely- t és eddigi elendő.

óba-z'nok- tarthatnak

hitközségi dök be.

os Gyula, einek

a nap-

asználz

der 2335

á r

5-7.

a francia

oda lko

ntillák Tunisz

szolgá: urest.

ador 25 9

Szerkesztőség kiadó- hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, St. Baron Pop. (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558
Kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez cím- zendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

UJ KELE

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Di. Ramasetter Róbert
I. Disztér 2. II. 8.
RAKÉ
— 850
— 460
Budapest — 240
ra — 85
Egy — ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—
Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 1-50

1925 május 21 Csütörtök

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 113 szám

5685. Ijar 27

Anyanyelv, nemzeti nyelv és államnyelv

Irta Marton Ernő

Annyit irtak, beszéltek, vitatkoztak erről a kérdéssel, hogy sikerült végre csakugyan teljes káoszt teremteni. A kormány céltudatos követ- kezettséggel mozdította elő a lelki zür zavar bekövetkezését, mert az elnyomás politikájának ez felel meg a legjobban. Nekünk azonban, akiknek a nyelvkérdés nem politikai játék, ha- nem életünk vérző problémája, rendet kell végre teremtenünk az összegabalyított fogalmak között. Alábbiakban megkísérlem, lehetőleg ob- jektíven és minden szenvedélytől mentesen megvilágítani és rendszerbe foglalni az anya- nyelv, nemzeti nyelv és államnyelv problémá- jának egészen sajátos komplexumát és megállapi- tani e három fogalom egymáshoz való viszonyát.

A saját országukban élő népeknél a három fogalom egyet jelent. A franciaországi francia- nak az anyanyelve, a nemzeti nyelve és az ál- lamnyelve is francia. Ez az egészséges, normá- lis népi állapot.

Vannak azonban népek, amelyeknél a három fogalom nem esik egy egyenesbe. Így például az Erdélyben élő kisebbségi magyarságnak anyanyelve és nemzeti nyelve azonos ugyan, de államnyelve már a román.

A harmadik és legsúlyosabb kategóriába tar- tozunk mi, új államkeretek közé került zsidók, akiknél e három fogalom csakugyan három kü- lönböző nyelvet jelent, mert ennek a generá- ciónak más az anyanyelve, más a nemzeti nyelve és más az államnyelve. Nem egészséges és nem természetes állapot ez, de megfélebbizhetetlenül reális valóság, amelyhez ésszerűen alkalmaz- kodnunk kell. Mind a három nyelv megköve- teli a maga jogát s a mi feladatunk, hogy előrelátó nevelési és kulturpolitikával egyen- sulyba tartsuk őket mindaddig, amíg egy ter- mészetesebb helyzet automatikusan be nem kö- vetkezik.

Sorra veszem a fogalmakat, hogy közelebbi vizsgálat segítségével állapíthassuk meg a sze- repüket:

1. Az anyanyelv. Az erdélyi zsidóság tul- yomó részének anyanyelve a magyar. Ezt le- tagadni, vagy jelentőségét elhomályosítani hasz- talan és kulturrelles cselekedet volna, amint- hogy fölösleges annak kihangsúlyozása is, hogy az anyanyelvnek milyen döntő szerepe van az ifjuság nevelésében. Az anyanyelv a legtermé- szetesebb közvetítője minden kulturértéknek s a tanítás a legkevesebb energiapazarlással e nyelv segítségével történik. Az erdélyi zsidó- ságnak azonban már az impériumváltozás első percétől kezdve számítani kellett azzal, hogy ifjuságának nem maradhat tartósan magyar az anyanyelve. Ezt egyrészt a román állam nem engedte, másrészt a zsidóság belső regeneráló- dási törekvése is új nyelvi orientálódást sür- get. Eppen ezért, amikor az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség a kolozsvári zsidó gimná- zium felállítására kapcsán tárgyalásokat folytatott annak idején a Consiliul Dirigent-tel, egyik leg- fontosabb követelése az volt, hogy lehetőleg hosszú átmeneti idő adassék, amíg az iskola a magyar tanítási nyelvről a héber vagy a ro- mán nyelvre térhet át. Nagyon jól tudtuk, hogy a jogfolytonosságnak nemcsak a gazda- sági és társadalmi életben van döntő szerepe, de még fokozottabb mértékben a kultúra te- rén. Sikerült is elérnünk egy hétéves átmeneti időt és biztatott a remény, hogy ha annak le- telteig nem következnek be minden erőszakos- ság nélküli a nyelvi átcsoportulás, az át- meneti időt meg fogják hosszabbítani. A román kormánykörök bizalommal voltak irántunk, mert a magyar tanítási nyelvet csupán az anyanyelv jogán és csak átmeneti időre köve- tettük.

Az erdélyi zsidóság egyrésze azonban akkor még nem értette meg a mi politikánk mélyen gyökerező reálisát és minden fentartás nélkül lándzsát tört a magyar tanítási nyelv mellett, tudni sem akart átmeneti időről, mert azt hir- dette, hogy az erdélyi zsidóságnak a nemzeti nyelve is a magyar, amelynek semmiféle kö- látozását el nem ismeri. Ma már — post festa — higgadtan beszélhetünk erről és megállapi- hatjuk, hogy meggondolatlan érzelmi politika volt. A román kormányzat a zsidóságnak ebben a követelésében nemzeti veszedelmet látott, bi- zalmatlan és ingerlékeny lett velünk szemben. Nemcsak hogy állandó tannyelvként nem is- merte el a magyart, de még az átmenetként adott hét esztendő is megrövidítette és a leg- brutálisabb eszközökkel siettetta az iskolák ro- manizálását. A cionista politikával talán sike- rült volna az anyanyelv jogát addig épségben tartani, amíg a felnövekvő generációnak egy új természetes anyanyelvet adhatunk s ezzel megkímélhetjük volna ifjuságunkat azoktól a leirhatatlan gyötrelmekről, amelyeket ma az iskolában el kell szenvedniök, de főként elejét vehettük volna annak, hogy iskoláinkból zava- ros lelkivilágu, félművelt emberek kerüljenek ki, akik egyetlen nyelvet sem bírnak tökélete- sen. A magyar zsidók rövidlátó politikája azon- ban halomradöntötte ezt az egyedül reális és tiszta kulturcélokat szolgáló törekvést. És na- gyon jellemző, hogy a liberális kormány nyo- mására lefelől ezek az „intranszigenz“ ma- gyar szellemű zsidó iskolák adták be a dere- kukat és tértek át a román tanítási nyelvre. Amikor pedig a kormány látta, hogy egyes zsidó iskolák milyen lelki nyugalommal vetik alá magukat a teljes romanizálásnak, szorított még egyet az archimedesi csavaron és a zsidó nemzeti iskolákban betiltotta a héber nyelven való tanítást. Ha az egyik zsidó iskolában le- het románul tanítani, gondolta Anghelescu, miért ne lehessen a másikban is. Így gáncsolta el a rövidlátás politikája nemcsak a magyar nyelvet, de a hébert is.

El kellett mondanom mindezt, főként ab- ból az apropóból, hogy éppen mai számunk- ban közöljük a kongresszusi és statusquo hitköz- ségek memorandumát a miniszterhez, amelyből úgy látom, hogy bizonyos körökben még min- dig nem érkezett el a józan jövőbelátás ideje. Igenis vallom, hogy sikra kell szállani az anyanyelv jogáért, nem szabad engednünk, hogy kicsavarják ifjuságunk kezéből a kultúra megszerzésének legerősebb fegyverét, de óva- kodjunk tőle, hogy politikumot lássanak köve- telésünkben, harcoljunk nyíltan, mint zsidók az anyanyelvért, mindig kihangsúlyozva, hogy azt csak kultureszköznek tekintjük, amelyet előbb, utóbb — de csak a természetes fejlődés útján — egy másik nyelv fog felváltani: a zsidó anyanyelv.

2. A nemzeti nyelv. Azt hiszem, ma a hé- ber egyetem felavatása után nem lehet már vitatkozni afelől, hogy a zsidóság nemzeti nyelve: a héber. Mint előttünk a történelem- ben annyi más nemzet, a zsidóság nagyrésze is elvesztette az idők folyamán nemzeti nyel- vét, ami, legmélyebb meggyőződésem szerint, hosszú tragédiájának egyik legfőbb okozója lett. A világ zsidósága az utóbbi évtizedek során felismerte ezt a végzetes fogyatékoságát és a halott Zsidóország feltámadásával párhuzamo- san a héber nyelv is feltámadt poraiból. Min- denütt, ahol zsidó tömegek élnek, egyes nyu- deni állatok kivételével, erős hebraizálódási folyamat észlelhető. A zsidóság vissza akarja szerezni elvesztett nyelvét. És vissza fogja sze- rezni. Ebbe a nagyszerű regenerálódási folya- matba bele kell kapcsolódnia minden zsidónak,

aki még nem szakadt el teljesen Jiszlél évez- redes törzsétől. Erdély zsidósága, de különösen a felnövekvő ifjuság, végtelen komolysággal és ideálizmussal igyekszik magáévá tenni a hébert és egész bizonyos, hogy el fog jönni az idő, amikor a héber nyelv ezen a területen is élő lesz. A Palesztinában napról-napra izmosodó héber kultúra meg fogja gyorsítani ezt a fo- lyamatot.

Mi nagyon jól tudjuk, hogy ez a boldog állapot nem fog máról-holnapra bekövetkezni, látjuk a szinte leküzdhetetlen akadályokat, ame- lyeket iskoláinkban a héber nyelv tanítása elé gördítenek és mégis hisszük, hogy előbb-utóbb a diaszpórában élő zsidóság is eljut a kulturá- lis nyugalomnak ahhoz a fokához, amelyben a többi kisebbségek élnek, hogy anyanyelve és nemzeti nyelve azonos lesz.

3. Az államnyelv. Tagadom, hogy tisztára utilitárius és aprópénzre váltható szempontok azok, amelyek a zsidóságot arra készítetnék, hogy minden külső kényszer nélkül is a lehető- legrövidebb idő alatt elsajátítsa az állam nyel- vét. Mert mi a románban nemcsak az állam nyelvét látjuk, hanem a körülöttünk élő nép- többség kulturájának közvetítő eszközét, ame- lyet meg akarunk ismerni és érteni s amely- nek segítségével, úgy véljük, könnyebben egyen- gethetjük a megértés és a béke útját. Ha a kormány belátja lelkeinkbe, minden bizonytal- visszavonná azokat az erőszakos rendelkezése- ket, amelyekkel iskoláinkat romanizálni akarja, mert rájönne arra, hogy sokkal hamarabb ér- heteti el célját, ha a mi józan ösztöneinket a szelidség és béke atmoszférájában engedné kifejezésre juttatni.

Am soha sem szabad szem elől téveszte- nünk, hogy az államnyelv nem a mi nem- zeti nyelvünk, hanem a románoké és soha sem szabad majd e nyelv segítségével olyan terüle- teket és pozíciókat elárasztanunk, amelyekhez való birtokunkat valaha is vitássá tehetik. Mert hogy vitássá teszik, az bizonyos. Soha sem szabad elfelejtenünk, hogy kisebbség va- gyunk s az emberiség mai mentalitása mellett (amely belátható időn belül nem fog megvál- tozni), a kisebbségnek bizonyos vonatkozások- ban szerénynek és tartózkodónak kell lennie. Tökéletes társadalmi és kulturális kiélési lehe- tőségeit keresse és találja meg saját népe kö- rében, amelyet éppen ezért a legmagasabb szel-lemi és gazdasági nivóra kell emelni.

Nagy vonásokban ez a mi háromágú nyelv- problémánk keresztmetszete. Az erdélyi zsidó iskolapolitikának oda kell törekednie, hogy mindaddig, amíg e háromnyelvűség fennáll, azok kulturális értékeknek megfelelő egyen- sulyban tartassanak. De főként vigyázni kell arra, hogy minden nyelv értéké váljon az ifjuság lelkében és ne teherré. Ennek az irás- nak célja éppen az, hogy felhívja a zsidóság figyelmét a mi nyelvproblémánk sokrétűségére és impulzust adjon arra, hogy az eddig megosz- tott erővel folytatott guerilla-harc helyett egységesen szálljunk sikra iskolánk és kultu- ránk jogaiért, mert ha ezekben a súlyos idők- ben nem találunk egymásra, akkor az ügyünk hosszú időkre elveszett.

A nagykövetség értekezlete elma- radásának okai

Páris, május 20. A nagykövetség értekezle- tének elnapolása alárendelt természetű nehé- ségekre vezethető vissza. A nagykövetség tisz- tázni akarják, hogy a Németország terhére rótt mulasztások között fontosságuk szerint külön- séget tegyenek-e. A Németországhoz intézendő jegyzéket általános kifejezésekkel fogják meg- szövegezni. A Berlinben székelő szövetségi bizottságra fogják bízni annak az időpontnak megállapítását, hogy Németország mikor telje- sítette teljes egészében kötelezettségeit.

IRÓK ÉS IRÁSOK

Könyv Juda Léb Perc utolsó napjairól

Tíz esztendeje, hogy az új zsidó irodalom legmélyebben érző és legzsidóbban gondolkodó nagyja, Juda Léb Perc elhalálozott. A háboru elején ragadta el a végzet ezt a nagy írónkat, akinek porai fölé a varsói temetőben díszes, hatalmas kriptát, óhalt állítottak. A kriptába helyezték el Dinesohn és Arokij holttestét is, akik kis időközökben kerültek egymás mellé a temetőben.

Aron Goldberg, Perc halála tízéves fordulóján egy könyvvel üdöl a nagy Perc emlékének és ebben élete utolsó napjairól és temetéséről eddig ismeretlen részleteket közöl.

Legérdekesebb ez a momentum:

A háboru elején — írja Goldberg — a zsidó községi háza, ahol Perc tisztviselősködött, a borzalmak tanyája lett. A zsidók a periferiákról az osztrák generálisok brutalitása elől éppen úgy ide menekültek, mint a vérengző orosz parancsnokok elől. A borzalom háza lett a zsidók községi háza, Percet pedig kétségbeejtette ez a helyzet. Kora reggeltől késő estig az üldözöttekért lótot-futott, minden összegyűjtött kis vagyonát rájuk költötte. Minden esztétjét eladta a szerencsétlenek sorsa enyhítéséért.

Azon a napon, amikor a zsidó írók ajándékát, egy aranyból való tollat vitt a zálogházba, valamelyik orosz tábornok Radom városa mellett egy zsidó hitközség minden férfi tagját fölakasztotta azzal a gyanúval terhelve, hogy telefonösszeköttetést tartott fenn az ellenséggel. A gyanu alapját az erűv dróttjai képezték.

Perc, amikor a közlést hallotta, elsápadt és ezt mondta környezetének:

— Már nincs miből adakoznom. Nem segíthet rajtuk. És az ártatlanokat sem tudom halot-taikból feltámasztani. Nincs keresnivalóm e földön. Másnap meghalt.

A könyv Amerikában jelent meg és egyike a legkapósabb írásoknak.

A „PERISZKOP“ LEGUJABB SZÁMA. Rendkívül változatos tartalommal jelent meg a „Periszkop“ legújabb száma. Ez a folyóirat, annak ellenére, hogy semmiféle különös rendszerességet nem mutat és meghatározott iránya sincsen, látható buzgalommal fogja össze és vetíti élénk a nyugat nagy kulturjelenségeit. El kell ismernünk, hogy kedély számára nehéz is volna egy prononszirozott vonalt követő folyóiratot szerkeszteni és állíthatjuk, hogy a legkülönbözőbb erdélyi irodalmi megnyilatkozások között a „Periszkop“ még elég ügyesen lavíroz. Új számából kiemeljük Faragó Sándor bizarr regényrészletét, Földes Sándor novelláját, Becski Andor versét, a képek közül Tihanyi Lajosnak a Párisban hatalmas sikerrel szereplő magyar festőművésznek Tristan Tázáráról, a dadaizmus romániai származású megalapítójáról készült rajzot. Ezenkívül egy sereg pompás műmelléklet díszíti Szántó György értékes revüjét.

ZSIDÓ KAMARASZÍNHÁZ ALAKUL NEW-YORKBAN. Newyorkból jelentik: Rudolf Schildkraut, a világhírű németnyelvű zsidó színész a napokban ideérkezett és érintkezésbe lépett Ossip Dymovval, az ismert oroszországi zsidó íróval abból a célból, hogy együttesen egy modern zsidó színházat alapítsanak. Értesülésünk szerint már alá is írtak egy szerződést az „Intimate Playhouse“ tulajdonosával és az első előadást már ebben az intim színházban tartják meg. Az új színház művészeti vezetője Ossip Dymov lesz, míg a technikai igazgatást Leo Hoffmann ismert színházember intézi. Schildkraut főleg olyan darabok színehozását javasolta, amelyeket nagy színpadokon és szélesebb nyilvánosság előtt nem lehet előadni. A társulat tagjai a legkiválóbb zsidó színészek és színésznők lesznek. Szerződötték többek között Schildkraut fiát is, Josef Schildkrautot, aki állítólag szintén nagyszerű színészi képességekkel rendelkezik. Az új színház teljesen intim jellegű és mindössze háromszáz néző befogadására alkalmas.

ROMÁNIAI UJSÁGIRÓK KASSÁN. Kassáról jelentik: Szombaton délután a Romániából jövő ujságírók, Prágába utaztukban, Kassát is érintették és ezt az alkalmat fölhasználták az újságírók, hogy román kartársaikat üdvö-

zöljék. A román kollégák fogadására, akik között ott volt Mille Konstantin, a román ujságíró szervezet és Kádár Imre, a romániai magyar kisebbségi ujságírók szervezetének ügyvezető igazgatója, megjelent a vasutnál a zsupán képviselőtében dr. Bernovszky tanácsos, rendőrigazgató, a CTK. kassai fiókjának vezetője és a kassai lapok kiküldetői. A kölcsönös üdvözlések után a vendégek tovább utaztak Poprádra, onnan pedig a Tátrába és csak kedden utaznak Märisch-Ostrau és Olmütz érintésével Prágába.

SZÍNHÁZI KRIZIS BUDAPESTEN. Budapestről jelentik: Budapestben kitört a színházi krízis. Az Unió vezérigazgatója, Faludi Jenő dr. bejelentette a vasárnapi ülésen, hogy a gaz-

A kongresszusi hitközségek tiltakozása az iskola-javaslat ellen

(Cluj-Kolozsvár, május 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ama tiltakozások sora, amelyekkel Erdély kisebbségi felemelték szavukat Anghelescu miniszter iskola-javaslatára ellen, a mai nappal egy-egy megsejtorodott. Az erdélyi neolog és státusquo hitközségek képviselői fordultak hosszabb beadványban Anghelescu miniszterhez, felsorolva azokat a sérelmeket, amelyek a javaslat törvényerőre emelkedése révén a zsidó iskolákat érik.

Eltekintve attól, hogy ez a memorandum, már csak a javaslat szenátusi megszavazása után kerül a miniszter elé, úgy érezzük, hogy annak megfogalmazása sem a legszerencsésebb és követeléseiben egyrészt nem számol a zsidóság egyre erősödő népi igényeivel, másrészt pedig figyelmen kívül hagyja a reális politikai lehetőségeket. Ezzel a problémával egyébként mai számunk vezető helyén részletesen foglalkozunk.

Az eddigi memorandumok azonban csak első fejezetét képezik annak az akciónak, amelyet a zsidó iskola-ügy gyökeres rendezése érdekében folyamatba kell helyeznünk. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség jövő hó elején tartja Nagyintézőbizottsági ülését, amelynek tárgysorozatában az iskolakérdés foglalja el az első helyet. A Nagyintézőbizottsági ülés konkrét javaslatokat fog kidolgozni arra nézve, miként hozható nemcsak az erdélyi, de az egész nagyromániai zsidóság nivós és egységes platformra az iskolakérdésben, hogy a jövőben Nagyrománia zsidósága egységesen vehesse fel a küzdelmet a jogfosztó törekvések ellen és a jövőben az egyes zsidó közületek részéről ne kerülhesenek olyan ellentétes megfogalmazású manifestumok, mint ahogy az most is történt.

A kongresszusi hitközségek memorandumja egyébként így hangzik:

Miniszter Ur!

Az Erdély-Bánati Izraelita Orsz. Iroda, mint az erdélyi és bánati kongresszusi és statusquo ante hitközségek képviselője ismételt beadványokban kérte a Miniszter urat, hogy a partikuláris iskolák tárgyában készülő törvényjavaslat előkészítő tárgyalásaiba irodánk képviselőit is bevonni méltóztatassék.

Mélyen megalázó ránk, hogy Miniszter ur a mi iskolánk létét is közelről érintő ügyben véleményünket nem kívánta meghallgatni,

ami az állampolgárokkal szemben köteles egyenlő elbánás elvébe súlyosan beleütközik. Csak most szerezhettünk tudomást a törvényjavaslat tartalmáról, midőn az a szenátus előtt tárgyalás alatt áll.

dalkodás megfeneklett s a hitelforrások kiapadtak. Az ülésen egy kilenctagú művészkonzorciumot választottak a színházak további vezetésére, Lázár igazgatóval az élén. Az Unió hittelezőit száz perccel fogják kielégíteni, de hosszabb haladékot kértek. A konzorcium tagjai: Rátkai, Tihanyi, Csontos, Törzs, Boross, Emőd, Somlai és Tarnai.

BETTAUER GYILKOSA BESZÁMITHATATLAN. Az „Extrablatt“ jelentése szerint az orvosszakértőknek az a véleménye Bettauer gyilkosáról, hogy beszámíthatatlan. A közönség körében nagy az izgalom, mert arra gondolnak, hogy a horogkeresztes gyilkost ily módon akarják megmenteni a biztos elítéléstől, amint ez már a Novosad-esetben is történt.

Megdöbbenéssel és fájdalommal látjuk, hogy a javaslat eddigi jogainkat a legsúlyosabban érinti.

1. Megfoszt bennünket a legtermészetesebb emberi jogtól, hogy gyermekeink saját anyanyelvükön tanulhassanak iskoláinkban.

2. Megfoszt bennünket a minden kisebbséget megillető azon jogtól, hogy nyilvánossági jogu iskolákat tarthassunk fenn.

3. Megfoszt bennünket ama törvényes jogunk gyakorlásától, hogy iskoláinkat az állami felügyelet teljes respektálása mellett, saját, már e célra meglévő szerveinkkel magunk irányíthassunk.

Miniszter Ur! A javaslat kimondja a zsidóságról, hogy nincs anyanyelve és törvénybe iktatná, hogy a zsidóság anyanyelve, az államnyelv. Ezzel szemben a kétségbevonhatatlan tény az, hogy a zsidóság a maga szétszórtságában több anyanyelvű nép ugyan, de mindenik csoportjának megvan a maga történeti és természetes anyanyelve, Erdélyben és Bánátban a magyar, jiddis és német. Sérelmes tehát minden olyan javaslat, mely a gyermekeket eltiltja a tényleges anyanyelvükön való oktatástól.

Kötelesség szerűen kijelentjük itt is, mint minden eddigi előterjesztéseinkben, hogy az állam nyelvét a legintenzívebben tanítottuk eddig és fogjuk tanítani ezután is.

Iskoláink nyilvánossági jogának tervbe-vett elvételét tanítézetünk nagyrésze elsorvadásra van itélve.

Eltekintve az összerokasztó anyagi teherrel, amely a szülőkre nehezedik, a vizsgáztatás mikéntje gyermekeinket felesleges és idegromboló izgalomnak tenné ki.

Mint ahogy pedig államsegélyben nem részesülünk, lehetetlen, hogy megfosszanak bennünket a tandíj-megállapítás jogától.

A hitközségi autonómia jogkörének sérelme az, hogy a fentartó hitközségek iskoláik szervezeti, tantervi, vizsgáztatási, bizonyítványkiállítási jogait ne gyakorolhassák, hanem mindezek a hatósági közegek intézkedéseitől tétessenek függővé.

Különösen sérelmezzük, hogy a javaslat megfoszt bennünket azon intencióktól, hogy óriási anyagi áldozatokkal felállított és fentartott iskoláinkat nem tudjuk vallási hitéletünk szolgálatába állítani és azt, hogy zsidó vallású tanulók zsidó felekezeti iskola hiányában nem választhatják szabadon iskoláikat. Ugyanezen szempontból

a felekezeti tanítóképző felállítását saját

vallási elveink
gedhetetlenül

Miniszter Ur! M
gárai, akik törhetel
jében és dolgozunk
hetetlen feltételnek
den polgára saját v
veltethesse gyermeke
ségessé, ha a törv
memorandumunkban
tatnak.

A Z

Van a román
kifejezés: amit n
tetni: politicianis
tikai celszövést, f
tikát is jelent, egy
kor a politika cs
Nincs a világnak
egyetlen politikai
több vagy kevese
ritter, aki a mag
könyörületet nem
ben, brutális könt
nép-, vagy osztály

Az eljövendő
tatói meg fogják
szak kortársai, az
szágokban élő nép
lanszor találkozta
béküléssel — egy
kus pillanatokban
dobott volna be a
az egymásfelé len
ütésre ingerelte.

Jaj a megértés
akinek békéért s
séges ékekkel sor
jaj a puffernék, a
fogva a két egym
pora üléseit kell
esztendő alatt me
román „politican“
kezeügyébe eső p

Ha a kormány
kel a harcot, vag
tünkben egészen
ges politician-ok
zsidókérdést, ha
szórákózása. Hog
egész ország egyi
ségének emberi m
existenciáját, sze
dobja az elvadul
mit számít az a
szemében, akik e
ország érdeke, se
a hatalmukhoz v

Egyszerű hár
lenti, hogy a kol
lenni Jorga néps
szerűséget ellenst
zát képviselőnek
ellenfele Jorgána
hangu nyilatkozá
szemita rendbont
gyon jól tudja, h
tív politikai élet
jól, hogy könny
nek szavai és ge
ez nyílt harcot j
zsidóság ellen és
ról van szó.

A nagy töme
tikai élet cirku
Két hét óta a c
életlehetőséget e
ológiájától mámo
sága. Félő, hogy
elgörgetni helyé
hetetlennek látsz

Hogy ezt a
sen háritani, err
zsidók, mintha
hogy szenvedése
rezsím uralmát.
ges, hogy az a
rendezni a kama
koztatja majd a
ellenzék erőfeszí

* Purgó —
gyógyszertárban.

Tavaszi felöltő

jó minőség

Lej 2500

Katz & Mendel

Cluj, Piața Unirii No 10.

Lej 2300

jó minőségű

tavaszi öltöny

vallási elveink figyelembevételével elengedhetetlenül szükségesnek tartjuk.

Miniszter Ur! Mint Románia lojalis állampolgárai, akik törhetetlen hittel bizunk Románia jövőjében és dolgozunk annak felvirágoztatásán, elengedhetetlen feltételnek tekintjük, hogy Románia minden polgára saját vallási meggyőződése szerint nevelthesse gyermekeit s ez csak úgy válik lehetségessé, ha a törvényjavaslatban foglalt és jelen memorandumunkban kifogásolt intézkedések orvosoltatnak.

A zsidó puffer

Van a román nyelvben egy nagyon találó kifejezés: amit nagyon nehéz magyarra átültetni: *politicianismul*. A „politicianismul” politikai csehszövést, fortélyosságot, meg érdekpolitikát is jelent, egyszóval valami olyasmit, amikor a politika csak eszköz a becsstelenségre. Nincs a világnak talán egyetlen parlamentje és egyetlen politikai pártja sem, ahol ne akadna több vagy kevesebb ilyen „politician” lézengő ritte, aki a maga anyagi és erkölcsi sikerének környerületet nem ismerő érvényesülése érdekében, brutális könnyelműséggel áldozza fel egész nép-, vagy osztálycsoportok vitális érdekeit.

Az eljövendő idők történelem-kritikai kutatói meg fogják állapítani, hogy e zürös korszak kortársai, az egyazon, vagy különböző országokban élő népi és osztálytömegek, számtalanszor találkoztak volna össze — jóleső megkülönböztetéssel — egymás szeretetében, ha a kritikus pillanatokban a *politician varázsvessző* nem dobott volna be a köztudatba egy *puffert*, ami az egymásfelé lendülő kezeket egymás elleni ütésre ingerelte.

Jaj a megértésért tapogatózó tömegeknek, akiknek bébéért sóvárgó vágyát ilyen mesterseges ékekkel sorvasztják el, de százaszorosán jaj a puffernek, amely szerencsétlen helyzeténél fogva a két egymással szembeállított tábor szaporá üléseit kell fel fogja. És mi zsidók öt esztendő alatt meg kellett tanuljunk, hogy a román „politician”-oknak mi vagyunk a folyton kezűgyébe eső pufferjei.

Ha a kormány már nem bírja az ellenzékkel a harcot, vagy vice-versa — ez a mi esetünkben egészen mindegy — akkor a tehetős politican-ok hajánál fogva előráncigálják a zsidókérdést, hadd legyen a tömegeknek ocsó szórakozása. Hogy ez a könnyelmű játék egy egész ország egyik jelentős számú népkisebbségének emberi méltóságát, kulturális és anyagi egzisztenciáját, személyi és vagyoni biztonságát dobja az elvadult szenvedélyek martalékául, mit számít az a politika lézengő ritteinek szemében, akik előtt semmi sem szent, sem az ország érdeke, sem az ittlő népek békéje, csak a hatalmukhoz való görcsös ragaszkodás.

Egyszerű háromsoros bukaresti távirat jelenti, hogy a kormánynak kezd nagyon terhére lenni Jorga népszerűsége és hogy ezt a népszerűséget ellensúlyozza, fel fogja léptetni Cuzát képviselőnek, aki tudvalevőleg személyes ellenfele Jorgának. A kormány, amelyik nagyhangu nyilatkozataival mindannyiszor az antiszemita rendbontások ellen foglalt állást, nagyon jól tudja, hogy mit jelent Cuzának az aktív politikai életbe való bekapcsolódása. Tudja jól, hogy könnyű és vér fakad ennek az embernek szavai és gesztusai nyomán, tudja jól, hogy ez nyílt harcot jelent a békében élő romániai zsidóság ellen és mégsem habozik előbni a véres keztyűt, hiszen veszélyeztetett hatalmáról van szó.

A nagy tömegek érdeklődését ma a belpolitikai élet cirkuszának látványossága köti le. Két hét óta a demokratikus ellenzéknek jobb életlehetőséget és kevesebb zaklatást ígérő frazeológiaiától mámorosodott meg az ország lakossága. Félő, hogy ez a tömeg mámor képes lesz elgörgetni helyéről a kormányhatalom megdöntetelenné látszó szikliját.

Hogy ezt a fenyegető veszedelmet el lehessen háritani, erre jó vagyunk mi, romániai zsidók, mintha csak arra születünk volna, hogy szenvedéseinkkel fedezzük a Bratianu-rezsim uralmát. Mert az senki előtt sem kétséges, hogy az a cirkusz, amit Cuza fog majd rendezni a kamarában, sokkal jobban elszórakoztatja majd a közvéleményt, mint az egyesült ellenzék erőfeszítése. (j. f.)

* Purgó — eredeti dobozban — minden gyógyszerárban. (1)

Nem kegyelmeznek meg a szófiai bombamerénylőknek

(Szófia, május 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az előző híradások szerint Boris bolgár király megkegyelmezett a bombapörben halálraírt vádlottaknak és valamennyiök büntetését életfogytiglani fegyházra változtatta át.

Ez a híradás azonban nem felelt meg a valóságnak. A király szabad folyást engedett az igazságszolgáltatásnak, a kegyelmi kérvény a legfelsőbb semmitűsékhez került, amely a kegyelmi kérvényt visszautasította.

Három botrányos ülés a kamarában

Vihar az ellenzéki képviselők kitiltása miatt. A kamarába is beterjesztették a magánoktatásról szóló javaslatot

(Bucuresti-Bukarest, május 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A parlamenti ülészek június 15-én lezárul. A még hátralévő négy hét alatt a kormány minden áron keresztül akarja hajszolni valamennyi kézenlövő törvényjavaslatát. Éppen ezért a mai minisztertanácson elhatározták, hogy a kamara ezután hétköznapokon három ülést fog tartani délután, délután és este is. Vasárnap pedig két ülést fog tartani a kamara.

A tegnapi éjjeli ülés ismét a skandalumok színhelye volt. Lényeges tárgyalásról szó sem lehetett, mert egyrészt az ellenzék, másrészt a többség gördített akadályokat az ülés nyugodt lefolyásának biztosítása elé. A miniszterek valamennyien jelen vannak.

Grigorie Juninan a közigazgatási javaslatokhoz kíván hozzászólni, azonban a többség nem engedi beszélni, mert a fegyelmi ügyeket akarják először letárgyalni.

A többség s az ellenzék óriási lármát csapnak. Az elnök kénytelen az ülést felfüggeszteni.

Az újramegnyitás után Maniu odakiáltja a kormány tagjainak:

— Ez nem parlament!
Diaconescu: Liberális klubhelyiség!
Maniu: Ugy van!

Junian az emelvényen van, onnan tiltakozik Marzescu vádjai ellen, hogy ő közbenjárt volna nála. Nem találja illendőnek, hogy

éppen az igazságügyminiszter ilyen arcátlan igazságtalanságot mondjon.

A házszabályokra hivatkozik és a közigazgatási reformhoz akar szólni.

A liberálisok nem engedik és így a fegyelmi bizottság határozatát veszik tárgyalás alá. Rövid tárgyalás után Madgearu 20, Rautu-t 30 napra kitiltják.

Disznóság! — hallatszik az ellenzék sorokból.

Madgearu kijelenti, hogy abban az időben, amikor a határozat szerint megsértette a kormányt, nem is volt a kamarában. Tiltakozik az ellen, hogy a katonaságot belevonják a politikába. A II. hadtestparancsnokság körrendeletét olvassa fel,

mely szerint a szovjetek óhajtanák, hogy a nemzeti vagy a parasztpárt kerüljön kormányra.

Ha ezek a hírek igazak, miért nem tesznek lépéseket a két párt ellen, ha pedig ők maguk is tudják, hogy minden alap nélküliek, miért nyul a kormány ilyen csunya eszközökhöz.

Közvetlenül a kamara ülésének berekesztése előtt Jonescu Tranwai beterjeszti Argetoianu 30 napra való kitiltásáról szóló fegyelmi jelentést.

Joanitescu védelmébe akarja venni Argetoianut, de a liberálisok nem engedik beszélni.

Az ülés éjfél után ért véget.

A kamara ma délelőtti ülése ismét olyan heves volt, mint a tegnapi délutáni. Napirenden Argetoianu és a többi ellenzéki képviselők fegyelmi ügye szerepelt.

Az ülés elején néhány jelentéktelen interpelláció hangzott el. Vajda kéri, hogy

állítsák fegyelmi elé a többségi képviselők közül azokat, akik résztvettek a botrányokban.

Méltánytalannak tartja, hogy ezeket a rendszabályokat csak az ellenzéki képviselőkkel szemben alkalmazzák.

— Mi azért jöttünk ide, — mondja Vajda — hogy intellektuális fegyverekkel harcoljunk és nem izmokkal. Manolescu Strunga tegnap este bejárta a kamara ajtaját és sulyosan inzultálta Pistiner szocialista képviselőt.

Kéri az elnököt, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket. Orleanu elnök kijelenti, hogy nem tehet semmiféle intézkedést olyan esetekkel szem-

ben, amelyek az ülésen kívül történnek. Jorga emelkedik szólásra és kijelenti, mivel a kormány és a többség minden egyes alkalmat megragad arra, hogy az ellenzékét bolsevizmussal és hazafiálansággal vádolja,

interpellációt jegyez be a miniszterelnökhöz, hogy mit ért ő bolsevizmus alatt, mit jelent nála forradalmi eszköz és mit ért hazaszeretet alatt.

Sajnálja, hogy Marzescu igazságügyminiszternek az éjjeli ülésen Joanitescuvall történt incidense alkalmával Marzescu családját inzultus érte. Joanitescu védelmébe veszi Argetoianut s kijelenti, hogy azért beszél ő Argetoianu helyett, mert a volt belügyminiszter méltóságán alulnak tartja, hogy ebben a kamarában védekezzen. Ezután a Ház elfogadja Argetoianunak harminc ülésről való kitiltását.

Jorga a többséghez: Igazságtalanság, ami itt történik.

Joanitescu megjegyzi, hogy

az ő fegyelmi ügyét olyan bizottsági tagok tárgyalták, akikkel ő személyes ellenségeskedésben van.

Joanitescu, Maconescu, Pardos, és Istrate Nicescu képviselők kitiltásáról szóló jelentést veszik tárgyalás alá. Jorga visszapillantást vet Buzdugan kitiltásának ügyére, megállapítja, hogy azt a képviselőt, aki annyit tett az egyesülés érdekében, igazságtalanul érti büntetés. Méltatja Buzdugan érdemeit. Meghatódva fejezi be beszédét a következő szavakkal:

— Engem azzal vádolnak az Urak, hogy bolsevik vagyok. Én csak egyet kérek Önöktől:

Amikor arra kerül a sor, hogy el kell temessenek, nemzetiszinű zászlóba burkolva helyezzenek síromba.

Jorga ezeknél a szavaknál könnyezni kezd. Az egész ház megilletődve hallgatja Jorga szavait.

Az ülés 12 órakor véget ért.

A kamara ma délutáni ülésén

Angheliescu beterjesztette a magánoktatásról szóló javaslatot.

Diaconescu tiltakozik az ellen, hogy résztvevő volna abban a tumultusban, amelyért fegyelmi elé állították. Diaconescut 20 ülésről 116 szavazattal 3 ellenében kitiltják. Pardos és Istrate fegyelmi ügyét csütörtökön tárgyalja a kamara. Ezután napirendre térnek át, folytatják a közigazgatási javaslat vitáját. A miniszterek közül csak Seveanu van jelen. Junian kritizálja a javaslatot. Dr. Jianu liberális a javaslatot elfogadja ugyan, de helyteleníti, hogy a liberálisoknak nagy hatáskört biztosít. Lupu észreveszi és bejelenti, hogy a kamara határozatképtelen. A liberálisok tiltakoznak, mire tumultus támad. Lupu az elnökhöz:

— Nézze elnök ur, a liberálisok provokálják a tumultust és megjegyzi, hogy a többség sértegeti az ellenzéki képviselőket. Orleanu elnök: Nem hallottam. Tegyen tölcseret a fülére, — mondta — Lupu.

Vintila Bratianu belép és szemére veti az ellenzéknek, hogy obstrukciót csinál. Dr. Lupu nem érti,

hogyan kívánhatja a kormány a képviselőktől, hogy napi három ülésen résztvegyenek a kamarában, és ugyanakkor Bratianu florica birtokán üdül.

A szenátus mai ülése elején Cosoiu liberális bejelenti, hogy interpellációját, melyet a vlasca-megyei prefektus ügyében akart elmondani, visszavonja, miután a prefektust elmozdították állásából. Bianu interpellációt intéz Lepadatu kultuszminiszterhez a szatmári római katolikus püspökség ügyében, amelynek csak 39 parochiája van. Ennyi parochiája van egy görögkeleti esperesnek. Lepadatu

hitelforrások kiapad-
agu művészkonzor-
ázak további veze-
lén. Az Unió hi-
ják kielégíteni, de
A konzorcium tagjai:
örzs, Boross, Emőd,
SA BESZÁMITHA-
jelentése szerint az
éleménye Bettauer
atatlán. A közönség
mert arra gondolnak,
ost ily módon akar-
litéltetéstől, amint
s történt.

Gegek at ellen

mmal látjuk, hogy a
sulyosabban érinti.
t a legtermésze-
ny gyermekeink saját
anak iskoláinkban.
t a minden kisebb-
dől, hogy nyilvános-
assunk fenn.

et ama törvényes
ogy iskoláinkat az
respektálása mellett,
vő szerveinkkel ma-

kimondja a zsidóság-
s törvénybe iktatná,
z államnyelv. Ezzel
an tény az, hogy a
ságában több anya-
ik csoportjának meg-
mészetes anyanyelve,
yar, jiddis és német.
avaslat, mely a gyer-
anyanyelvükön való

ak itt is, mint min-
en, hogy az állam
tottuk eddig és fogjuk

jogának tervbe-
teink nagyrésze
itelve.

yagi tehertől, amely
tatás mikéntje gyer-
omboló izgalmaknak

ben nem részesülünk,
beennünket a tandij-

körének sérelme az,
koláik szervezeti, tan-
nykiállítási jogaikat
időzdek a hatósági
ek függővé.

ogy a javaslat meg-
ónktól, hogy óriási
és fentartott isko-
életünk szolgálatába
állásu tanulók zsidó
a választhatják sza-
rempontból

felállítását saját

válaszában biztosítja Bianut, hogy a román érdekek jó kezekbe vannak lefektetve, és hogy ő vigyáz az ország érdekeire. A „Katolikus Élet” című lap szerkesztője ellen megtették a szükséges intézkedéseket. A lap tudvalevőleg a püspökség érdekeltségéhez tartozik.

Az Uj Kelet országos gyűjtő-akciója Geller Aron árvaiért

(Cluj-Kolozsvár, május 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet részletesen beszámolt arról a gyilkosságról, melynek áldozata Geller Aron nagyoklói zsidó korcsmáros volt, akinek életét 400 lejért oltotta ki egy csendőr golyója. A gyilkosság egy nagy családot tett kenyéretlenné. Az Uj Kelet a kenyérkeresőjétől megfosztott család érdekében gyűjtőakciót indított, melynek eddigi eredményét alant közöljük:

Zimmermann Herman Cluj 50 l.-j. egy marosvásárhelyi barissziánus 100, Fülep Phóbus Zilah 100, N. N. Cluj 100, Beregi Menyhértné 200, Lindenfeld Miksa Mezötelegd 200, Salamon Testvérek Aranyosgyéres 200, Weisz Ernő Nagyzerénd 300, dr. Springer Artur Brassó 200, Herz Henrik Petrozsény 100, G. István Maroshévíz 100, öz. Kallus Lajosné Beszterce 100, dr. Sámuel Samu Erdőszentgyörgy 100, dr. Halberg Gyula Beszterce 300, Wittenberger László Belényes 100, Strasser Károly Magyar-pécska 250, Schwartz Magdus Lippa 50, Schwartz Aliz Lippa 50, Schwartz Ibolyka Lippa 50, Schwartz Zoltán Lippa 50, Mendel Albert Karánsebes 225, Hoffmann Jenő Resica 100, ifj. Weisz Adolf fakereskedő Belényes 200, Schlesinger Mihály Belényes 60 lej.

Összesen: lej 3285
Eddig befolyt: „ 800

Eddigi gyűjtésünk lej 4085

Hisszük, hogy az erdélyi zsidó szivekben visszhangra talál Geller Aron szomorú tragédiája és rövidesen eredményes gyűjtőakcióról számolhatunk be.

Két évre szóló kollektív szerződést kötöttek a pincérek munkaadóikkal

Országos akció a borra való rendszereltörlesztésért

(Cluj-Kolozsvár, május 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kilenc hónap óta állott a harc egyfelől az éttermi és kávéházi munkások, másfelől a vendéglősök és kávéosok között. Azelőtt kollektív szerződés szabályozta közöttük a jogviszonyt. Ez biztosította a munkások számára a kisebb fixfizetés mellett azt a százalékos megélhessenek. Néhány hónappal ezelőtt azonban az ipar hanyatlásának indoklásával, a munkaadók közül többen a kollektív szerződést nem akarták elfogadni, különösen pedig nem voltak hajlandók a szerződés ama részét akceptálni, amely a borra való rendszert eltünteti. Ismét vissza akartak térni a régi és a kiszolgáló személyzet önértékét bántó rendszerhez, ami a vendég számára is mindig kellemetlen volt.

Főleg ekörül voltak nézeteltérések, míg utóbb a jobb belátás győzött és a munkások ismét visszakerültek régi jogaikba. A tárgyalásokat a tegnapi napon fejezték be és a megállapodások június elsején érvénybe fognak lépni. Kimagasló pontjai a kollektív szerződésnek — amelynek tartama két év — hogy a borra való beszámítják az elfogyasztott ételek árába. A vendéglőkben tíz százalékot, a kávéházakban tizenkét százalékot fognak felszámítani.

A kiszolgáló személyzetnek épügy, mint a fizetőpincérnek tilos ezentúl borra való elfogadni. Aki a megállapodás ellen vét, felmondás nélkül elbocsátható. A munkaidő nyolc óra. Minden munkásnak heti egy szabad nap jár. Az elhelyezés paritásos alapon történik: a munkaadók és munkások szövetségének delegáltjai egyforma jogokkal működnek a munkáshelyezés céljaira összeállítandó bizottságban.

A tárgyalásokat a munkások részéről Judovits Antal, Szalai Lajos, Bence József, Kará-

csonyi Károly és Borsai László vezették, a munkaadók részéről pedig a Newyork, a Metropól, a Palace, a Hornar, a Zöldfa és a Czell-sörccsarnok megbízottai vezették.

A megállapodás elvi alapjául a Népszövetség munkaügyi hivatalának idevonatkozó ren-

Ujabb vasuti szerencsétlenség négy halottal

Kedden este kisiklott a bukarest—temesvári személyvonat. Az áldozatok névsora. Egy váltókezelőt terhel a felelősség

(Bucuresti-Bukarest, május 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megrendítő szerencsétlenség történt kedden este a bukarest—temesvári vasútvonalon. Bukarestből este kilenc órakor indult el a 133-as személyvonat. Valamennyi vagonja tömve volt utasokkal. Különösen sok katona utazott, de az első- és másodosztályú kocsik is tele voltak.

Amikor a vonat elhagyta Boldova állomást és Ghergani felé közeledett,

az utasok hirtelen hatalmas lökést éreztek, közvetlenül ezután pedig három vagon és a mozdony lefordult a pályáról.

Néhány pillanatig borzalmas recsegés hallatszott, amelyet nemsokára emberi jajkiáltások váltottak fel. Ekkorra már az egész vonat megtorpant és a töltésen megfenekletten állott. A világitás a kocsikban kialudt és minthogy az ég is felhős volt, a pályát teljes sötétség borította.

A közönség hirtelen nem tudta, hogy mi történt.

A legtöbben nem mertek elmozdulni a helyükről, hanem a félemtől reszkette lapultak meg a feloldalra dőlt fülkéikben.

A jajkiáltások ezalatt tovább tartottak, majd néhol elcsendesedtek és egészen megszűntek. Az utasok borzalommal gondoltak arra, hogy valami katasztrófa történhetett és fogvacogva hallgatták a halállal viaskodók hörögését.

A mentés csak sokára indult meg. Az utolsó kocsikon szolgálatot tevő vasutasok szálltak le először és kézilámpáikkal igyekeztek a pozdorjává zuzott elülő vagonokhoz.

A lámpák gyenge fényénél rettenetes látvány tárult eléjük.

Európában a legrosszabb a román posta, de egyuttal a legdrágább is

Egy strassburgi tanár elveszett küldeménye. Rosszul fizetik a postásokat. Kamarai gyűlés a rossz postai szolgálat ellen

(Cluj-Kolozsvár, május 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara tanácstermében tegnap délután gyűlést tartottak, hogy állást foglaljanak a rossz postai szolgálattal szemben. A gyűlést Negrutiu kamarai elnök nyitotta meg, aki beszédében rámutatott arra, hogy a régi postai szolgálathoz viszonyítva a jelenlegi postai szolgálat mélyen alatta áll az ország gazdasági és kereskedelmi követelményeinek. Az impérium átvétele után a postai szolgálat egyre rosszabbodott, míg 1924-ben ezen a téren némi javulás állott be. Ez a javulás azonban csak rövid ideig tartott, mert a postai szállításhoz ma ugyanaz a krízis mutatkozik, mint az előző években. Az európai államok közül a román postatarifák a legdrágábbak — és mégis a legrosszabb a szolgálat.

Az elnöki ismertetés után Racovita egyetemi tanár és szenátor szólott hozzá a kérdéshez. Számos konkrét esetet sorolt fel azokról az elveszett postai küldeményekről, amelyek mai napig sem kerültek meg, a reklamálásokra pedig egyáltalában nem is válaszol a postaigazgatóság. Többek között előadja, hogy egy francia nyelvű tudományos folyóiratot szerkesztett Kolozsvárt, melyhez a közleményeket főleg külföldi egyetemek tanárai küldték. A strassburgi egyetem egyik tanára egy tudományos munkát küldött be közlés végett, amelyen a strassburgi tanár két évig dolgozott. Hogy a becses kézirat el ne vesszen, kétezer frank értékkel adta fel. A kézirat mai napig sem érkezett meg rendeltetési helyére. A reklamálásnál beigazolást nyert, hogy a küldemény a román határig pontosan eljött, de miután elhagyta a román határt, nyomaveszett. A kétezer frank kártérítés

delkezései szolgáltak. A vendégipari munkások és munkaadók két szindikátusa a jövő héten már országos akciót indítanak abban az irányban, hogy ez a kollektív szerződés az egész ország területén a vendégipari munkások és munkaadók közötti viszonyban irányadó legyen.

A mozdony, a postakocsi, egy első és egy másodosztályú vagon, továbbá az egyik harmadosztályú kocsi a sinekről lefutva, ablakokkal a föld felé feküdt a töltés lejtőjén. A világitás az épen maradt utasok halálsápadtan bujtak elő az elgörbült ajtók és a betört ablakok mögül. A vasutasok ezután a még itt-ott hallatszó sikolyok és nyögések nyomán megpróbálták hozzáférni a szerencsétlenség áldozataihoz.

Hosszas tapogatózás után négy élettelen testet és nagyon sok sebesültet húztak elő a romok közül, akiket a pálya mellett elhuzódó mezőn fektettek sorba.

A sebesülteket igyekeztek ápolás alá venni, golyócok és vészondarabok kerültek elő, amelyekkel a vérző sebeket ideiglenesen bekötötték.

Ezalatt az egyik fékező elszietett a legközelebbi örházig, ahonnan segítségért telefonált Ghergani állomásra. Éjjel tizenkét órakor megérkezett a mentővonat, amely a sebesülteket visszazárolta Bukarestbe. A halottakat egyelőre Gheorganiban ravatalozták fel.

A halottak névszerint: Joan Gheorghiu temesvári műegyetemi hallgató, Székely Géza forgalmi hivatalnok, továbbá egy repülő-századbeli katona. A negyedik halott személyazonosságát nem lehetett megállapítani.

Három súlyos sebesült is áldozatul esett a katasztrófának, közöttük két egyetemi hallgató és egy nő. A vizsgálat szerint Grigore Nita solbanai váltókezelőt terhel a felelősség, aki azonnal nyomban a vasuti szerencsétlenség után eltűnt.

megfizetéséről pedig a postaigazgatóság hallani sem akar.

A gyűlés öttagú bizottságot választott, melynek feladata, hogy a konkrét eseteket egybe gyűjtse és kérje fel a sajtó támogatását az akcióhoz. A rossz postai viszonyok a sajtónak is nagy kárát okozták, hogy a sajtótermek nem kerülnek pontosan rendeltetési helyükre. Racovita szenátor felkérte a gyűlést, hogy e kérdésben a szenátusban terjesszen elő interpellációt. Ezenkívül felkérte a közönséget, hogy a konkrét panaszokat jelentsék be a kamara vezetőségénél, hogy azokat összegyűjtve, illetékes helyre terjesszhessék.

A gyűlés végén Ilie postainspektor reflektált az elhangzott panaszokra. Előadta, hogy a kormány nem bocsát elég pénzt a postai szolgálat reorganizálására céljaira és a jelenlegi fizetési rendszer mellett megfelelő személyzetet nem tudnak alkalmazni.

Vérszegénység, sápadtság, bőrküritések és furunkulások

esetén a rég bevált természetes „Ferencz József” keserűviz szabályozza a belek annyira fontos működését. Az orvosi tudomány számos vezérfia meggyőződött arról, hogy a Ferencz József-víz épp oly kellemesen, mint biztosan hat. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

10

Az Uj Kelet a
ság nap
szerkesztik:
Felelős szerk
Előfizetési ár
240 lei.
Az Uj Kelet c
megjeld

Szokolov
radt ágának
amelybe mi

Csütörtök

5685 Ijár 27
1925 május 2

amelyből ma
nőtt ki.

A szepté
Jabotinsky-p
nagyon szava
a Palesztináb
Az egyik Me
Iroda londoni
mann a kvuc
szerről, ame
ményt fűtűn
nek tekintett
lag csődöt m
vetkezeti alap
De mindenké
amely örömm
amely megn
gazdálkodás,
való átvitele.

Dr. Diam
aki panaszko
emberanyag
lett nem a sz
zetlen, igen s
mindenütt az
egy emberes
zsidó embera
zsidóság, me
mintakolónia.
erdélyi zsidó
Haifa mellé
telepit...

Min nen l
erdélyiek tén
Istenem, mind
csak a rossz
kettő megegy
Palesztinába
ország száma
Nem akarunk
galomba bal-
mégis szívünk
zsidói, hiába v
gel, zsidótlar
Hajjeszód lista
az Országnak
meitek vanna

— A kolo
zottság tagja
ügyi miniszter
bizottságokat.
tásköre egész E
vetkezőkből áll
Camil Negrea,
kolozsvári egyet
Pereti bukarest

— A buka
ját Duca el
Freitag kihallga
latot tett a m
Duca — lapjele
hogy amig Ném
lezettségét, nem

— Sirkőa
gikusan elhunyt
lap, f. hó 21-é
todox zsidó tem
ezuton értesíti a

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Szokolov valamikor a zsidóság fája kiszáradt ágának nevezte a magyar zsidóságot, amelybe mi is erdélyi zsidók beletartoztunk akkor. De azt kell hinnünk, hogy már, vagy még akkor is volt ezen a száraz ágon valahol egy kis, alig észrevehető rügy, amelyet erdélyi zsidóságnak neveznek. Nagy szélvihar kerekedett, az ág szinte pozdrójává zuzódott, de a széllel eső is járt, könnyes, és ez megkeményítette, kifakasztotta ezt a rügyet, amelyből ma nagy szép zöldelő, virágzó ág nőtt ki.

Csütörtök
 5685 Ijár 27
 1925 május 21

A szeptikus, a pesszimista cionistáknak, a Jabotinsky-párt párisi konferenciáján két nagyon szavahihető ember beszélt többek közt a Palesztinába kivándorolt erdélyi zsidóságról. Az egyik Méir Groszmann, a Zsidó Távirati Iroda londoni központjának igazgatója. Groszmann a kvacarendszerről beszélt, arról a rendszerről, amelyhez mindnyájunk oly sok reményt fűztünk, amelyet az egyedül üdvözítőnek tekintettünk, hogy a kvacarendszer állítólag esődot mondott. Beigazolódott, hogy a szövetezeti alap a földmivelésben nem előnyös. De mindenképpen van Palesztinában egy kolónia, amely örömmel tölt el: az erdélyi zsidók falva, amely megmutatja, mi a zsidó rendszeres gazdálkodás, mi a zsidó kitartásnak a földbe való átvitele.

Dr. Diamant Pál bécsi cionista volt a másik, aki panaszkodott, hogy a Palesztinába kikerülő emberanyag nagyon magas szellemi foka mellett nem a szükséges anyag, mert fegyelmetlen, igen sokat tanácskozik stb., úgy, hogy mindenütt az országépítés sínyli meg. De van egy embercsoport, amely munkájával az ideális zsidó emberanyagnak bizonyult: az erdélyi zsidóság, melynek Afule melletti kolóniája mintakolónia. Nagyon örvendetes esemény az erdélyi zsidók városalapítási terve, amely Haifa mellé egészséges, derék emberanyagot telepít...

Min nem hisszük, hogy a többiek, a nem erdélyiek tényleg olyan silány anyag lennének. Istenem, mindenütt vannak halálmadarak, akik csak a rosszat kiabálják. De, hogy mind a kettő megegyezik abban, hogy az Erdélyből Palesztinába jött telepesek értékes elem az ország számára, ez mégis csak mond valamit. Nem akarunk a minden zsidókat egyesítő mozgalomba bal-álpatriotizmust behozni, de azért mégis szívünkben tör fel a kiáltás: Erdély zsidói, hiába vádolnak beneteket közömbösséggel, zsidótlansággal, hiába álltok a Keren Hajjeszód listájában a harmincnyolcadik helyen: az Országának értékes elem vagytok és érdemeitek vannak a gölában!

Fischer Ernő (Páris)

— **A kolozsvári ügyvédvizsgáztató bizottság tagjai.** Bukarestből jelentik: Az igazságügyi miniszter összeállította az ügyvédvizsgáztató bizottságokat. A kolozsvári bizottság, amelynek hatásköre egész Erdélyre és Bánátra kiterjed, a következőkből áll: Elnök Pompei Miksa táblaelnök, Camil Negrea, Traian Pop és Vasilie Dimitriu kolozsvári egyetemi tanárok. A bizottságnak Ioan Pereti bukaresti egyetemi tanár is tagja.

— **A bukaresti német követ proposícióját Duca elutasította.** Bukarestből jelentik: Freitag kihallgatáson jelent meg Ducánál és javaslatot tett a német-román konfliktus elintézésére. Duca — lapjelentések szerint — azt válaszolta, hogy amíg Németország nem fizeti jótételti kötelezettségeit, nem állhat szóba a német kormányval.

— **Sirkövetés.** A múlt év június 1-én tragikusan elhunyt Janovitz Farkasné sirkövetése holnap, f. hó 21-én reggel fél kilenckor lesz az ortodox zsidó temetőben. Az elhunyt családja erről ezúton értesíti a rokonokat és ismerőseket.

A Zelea-Codreanu-per első napja

Bucuresti-Bukarest, május 20. A Rapidnak Turn Severinbe kiküldött munkatársa jelenti: Zelea Codreanu Corneliu bűnpere ma délután egy órakor kezdődött a színház termében. Elnök Varlaam a turnseverini törvényszék elnöke. A terem teljesen megtelt. 200 jegyet adtak ki a földszintre és 200 állóhelyet.

A magánvád képviselőjében Fratile ügyvéd kéri, hogy a vádlott édesatyját, Cuza professzort és Sumuleanu egyetemi tanárt, akik vádlottak és védők is egyszemélyben, ha tanuk, küldjék ki a teremből, ha pedig védők, akkor mondjanak le arról, hogy a vádlott mellett tanuskodjanak.

A bíróság visszavonul és visszautasítja a kifogást.

Paul Iliescu ügyvéd Corneliu védője kéri, hogy Manciu prefektusné mutassa fel házassági levelét. Fratile visszautasítja a kérést. Tace Policrat a vádlott másik ügyvédje hangsúlyozza, hogy Paul Iliescu kérése jogos. A bíróság visszavonul és eltekint a házassági oklevél felmutatásától. Elnök felkéri az ügyészt, hogy közölje, ha van az esküdtek ellen kifogása.

Ugyanezt a kérdést teszi fel az elnök a védőkhoz is, mivel nem hangzik el kifogás, megkezdik a vádlottak nacionaléjának megállapítását. A tárgyalás folytatását holnapra halasztották. A városban egyébként teljes a nyugalom. Megfelelő számú karhatalom biztosítja a rendet.

— **Manolescu liberális képviselő provokáltta Joanitescut.** Bukarestből jelentik: Manolescu Strunga liberális, miután Joanitescu részéről a kamara tegnapi ülésén sértés érte, provokálta Joanitescut. Tanui Sandra és Tomescu liberális képviselők.

— **Népszövetségi bizottság érkezett Romániába a Dunabizottság ügyében.** Bukarestből jelentik: A nemzetközi Dunabizottság és Románia között fennálló differenciák eliminálására ma délelőtt Galacba érkezett egy népszövetségi bizottság. A bizottság Galachól Brailába is ellátogat.

— **Az olasz kamara törvényt fogadott el a titkos társaságok ellen.** Rómából jelentik: Az olasz kamara 304 szavazattal elfogadta a titkos társaságok elleni törvényt. A kommunisták és a liberális ellenzék tagjai tartózkodtak a szavazástól.

— **Szerzetesek és apácák szöttek új összeesküvést Cankovék ellen.** Szófiából jelentik: Ruszcsukban nagy összeesküvést fedeztek fel, amelyben középiskolai és felsőbbiskolai diákok is kompromittálva vannak. A vizsgálat során kiderült, hogy az összeesküvés értelmi szerzői az ot-tani rendház szerzetesei, ezenkívül papok, ügyvédek és orvosok. Számos letartóztatás történt, kik között több szerzetes és apáca van. A nyomozás szálai Varna, Tarnava és Gorna-Oravítára is elvezetnek.

— **Julisban lesz a tartalékos tisztek előléptetése.** Bukarestből jelentik: A tartalékos tisztek szokásos előléptetése ez évben július elején történik meg.

— **Eljegyzés.** Csapó Ilonka Oradea-Mare Sámson János Cluj jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Ujból kartellbe lépnek a sörgyárosok.** Az erdélyi és bánati sörgyárosok értekezletre jöttek össze Kolozsvárra, amelyen a felbomlott kartell megújításáról tanácskoznak. A mai értekezleten valószínűleg sikerül kiegyenlíteni az ellentéteket és a kartellt megújítani. Beavatottak szerint a kartell létrejötte után az erdélyi és bánati gyárosok egységesen fogják emelni a sör árát.

— **Halál a hegyekben.** A csucsai csendőrség ma délelőtt jelentette a kolozsvári ügyészségnek, hogy a csucsai Valea Lunga hegyen Hanga Péter odaváló földművest holtan találták. A halál oka ismeretlen. A nyomozást bevezették.

— **Részleges sztrájk a Renner-börgyárban.** Ma reggel a kolozsvári Renner-börgyárban a munkások egyrésze sztrájkba lépett. A sztrájkolók, a cipőgyári munkások, és mintegy kétszázötvenen vannak. A sztrájk előzménye az, hogy a cipőgyári munkások kollektívszerződése lejárt és az új kollektív szerződés megkötése iránt folyamatba tett tárgyalások nem vezettek eredményre. A munkások bizalmiférfiai az igazgatósággal folytatott tárgyalások alkalmával ugyan megállapodásra jutottak, de a szerződés aláírása előtt a munkások kijelentették, hogy a feltételeket nem fogadják el. A Renner-börgyár igazgatósága ma felhívást bocsátott ki, melyben közli a munkásokkal, hogy a tárgyalások megszakítása után is hajlandó engedelményeket tenni, de csak abban az esetben, ha a munkások a munka menetét nem fogják zavarni.

* **Máriavölgy-fürdő (Szatmárm.)** Subalpin klíma, pormentes levegő. Javallat: légzőszervi megbetegedéseknél (csúcsurur), vérszegénységnek. Természetes, szénsavas alkaliás forrása Korányi tud. szerint gyomor, bél, epebántalmaknál Karlsbaddal egyenértékűek. Kitűnő diätikus **ארטה כשר** konyha. Teljes napi panzió kb. 200 lej. Felvilágosítást ad: Dr. Kohn-patika Cluj, Piata Unirii és a fürdőigazgatóság.

— **Kormánytörést szenvedett az ab-báziai gőzös a fiumei móló előtt.** Fiumeből jelentik: A Laurána nevű fiumei kiránduló gőzös, amely három óra hosszat van uton, közvetlenül a fiumei móló előtt a nagy szélben kormánytörést szenvedett. A hajónak nem történt különösebb baja, az utasok között azonban majdnem pánik tört ki, egy asszony azt kiáltozta, hogy a hajó süllyed, mire a hajó legénysége és néhány katonatiszt, akik szintén a fedélzeten voltak, csak minden erejük megfeszítésével tudták a rendet helyreállítani. Az utasokat végül, miután a vihar egy halászbarkát és egy csónakot elsüllyesztett, önkéntesen segítségükre siető barkákon vitték partra a nagy viharban.

— **Spanyolországban tilos a Hindenburg-karikatura.** Madridból jelentik: Az „El Liberal” című spanyol újságot magas pénzbüntetésre ítélték, mert Hindenburgról karikatúrát tett közzé.

* **Megrögzött rossz szokás,** hogy a kevésbé tehetőse betegek is a zsufolt és drága főidényre halaszgtatják kurájukat és addig hosszú heteken át szenvednek, porokat szednek és krónikusnak teszik bajukat. Holott a május a hévizi kurákra a legalkalmasabb, az izzasztó és fázasztó procedurákat a beteg jobban tűri az őrítő tavaszi klímában és ami a fő, a fürdők nem oly zsufoltak, amiért is úgy a kura végzésénél, mint a szállókban és vendéglőkben a beteggel individuálisan foglalkoznak, megbecsülik és e mellett félszennyit sem költ el egészsége helyreállítására. **Trencianksé Teplice-fürdőn** májusban, amikor a kies fürdőhely a legszébb, a klíma enyhe meleg, már Kc. 40.— ért kapható jó lakás és ellátás.

A cluji Ipartestület

a Carolina-téren egy emeletes házat épít, melynek földszintjén

1 nagy bolti helyiség ck. 80 m², évi 80,000 lej
 6 kis " " 18 m², évi 35,000 lej
 1 sarok " " 20 m², évi 40,000 lej

Bérlet három évre előre fizetendő. Kamatvesztéséért a három évben kivül két évig díjmentes szerződést nyer. — Ért kezni I. Maniu (Szentegyház-u) 8 sz. Ipartestületnél.

Nagy

harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben lei 25
Flohr-harisnya minden színben lei 53
Muszlin harisnya divat-színben lei 69
Cérna-muszlin minden színben lei 98
Selyemfátyol harisnyák minden színben lei 125

BLATT

FÖTÉR 13

Divatkoztyukben és költőtarukban óriási választék!
 A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

gipari munkások
 a jövő héten
 abban az irány-
 zódás az egész
 munkások és
 irányadó legyen.

nség

Az áldozat

egy első és egy
 az egyik har-
 lefutva, ablakai-
 lejtőjén. A vilá-
 k halásápadtan
 és a betört ablak-
 n a még itt-ott
 nyomán meg-
 csesztenség áldo-

negy élettelen
 esültet huztak
 a pálya mel-
 tettek sorba.

olás alá venni,
 rültek elő, ame-
 nesen bekötötték.

sietett a legköze-
 ségért telefonált
 két órakor meg-
 y a sebesülteket
 halottakat egye-
 k fel.

an Gheorghiu
 lgtató, Székely
 továbbá egy
 A negyedik
 nem lehetett

zatul esett a ka-
 retemi hallgató és
 Grigore Nita sol-
 delöltség, aki azon-
 encsétlenség után

együttal

a postásokat.

azgatóság hallani

választott, mely-
 eseteket egybe-
 ogatását az akció-
 k a sajtónak is
 hogy a sajtóter-
 n rendeltetési he-
 kérte a gyűlést,
 an terjesszen elő
 rik a közönséget,
 lentsék be a ka-
 kat összegyűjtve,

nspektor reflek-
 Előadta, hogy a
 azt a postai szol-
 a jelenlegi fize-
 elő személyzetet

szápadtság, munkulások

észetes „Fe-
 sertiviz szabá-
 ontos működé-
 számos vezér-
 hogy a Fe-
 ellemesen, mint
 gyógyszertárak-
 szerületekben.
 10

KOZGAZDASAG

Milyen új rendelkezéseket tartalmaz a kamarai törvény

21.492 választó tagja van a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának

(Cluj Kolozsvár, május 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Előző cikksorozatunkban dr. Kiss Béla, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkára ismertette a kamarák reorganizálásáról szóló új törvény fontosabb rendelkezéseit. Az új törvény szerint a megjelenéstől számított négy hónapon belül meg kell ejteni a kamarai választásokat. Tekintettel azonban arra, hogy a törvény végrehajtási utasítása még mindig nem jelent meg és hogy a választói névjegyzékek összeállítása, valamint a reorganizáláshoz tartozó különböző technikai elintézkedések ennél hosszabb időt fognak igénybe venni, valószínűnek látszik, hogy az új választások megtartása egy-két hónapi halasztást fognak szenvedni.

A kolozsvári kamara vezetősége vármegyék szerint számszerűleg már összeállította a választó tagjait. Az összeállítás szerint a kereskedelmi és iparkamarához tartozó hat vármegyében a szavazatok száma a következőképpen oszlanak meg:

Kolozsmegyében iparos 951, kereskedő 4783. Besztercenyszódme gyében iparos 552, kereskedő 1531.

Szolnokdobokamegyében iparos 892, kereskedő 2815.

Torda-aranyosme gyében iparos 1574, kereskedő 1852.

Szilágyme gyében iparos 1956, kereskedő 2390.

Kisküküllőme gyében iparos 776, kereskedő pedig 1400.

A választótagok közül tehát iparos 6691 és kereskedő 14.801, vagyis összesen 21.492. Az új törvény alapján lényegesen kisebb az iparos-választók száma, mint a kereskedőválasztóké, mert az új rendelkezés szerint csak azok lehetnek választótagjai az iparkamarának, akik rendes kamarai adót fizetnek. E rendelkezés folytán tehát mindazok az iparosok, akik pauszadót fizetnek (profesiune libere) nem lesznek felvéve a választói névjegyzékbe.

akik előtt nyilatkozott a Banca Nationala priviligiumának meghosszabbításáról szóló javaslatról. A javaslatnak az állam adósságának rendezésére létesített alapítványra vonatkozó rendelkezése leszögezi, ha 5 év elteltével megállapítást nyer, hogy az állami bevételek nem elegendők ennek az alapnak az elmentálására, az állam kötvényeket fog kibocsátani. A kibocsátással a Banca Nationalát bízzák meg. A kibocsátási összeg azonban nem haladhatja meg az évi 600 milliót. A Banca Nationala nem bocsáthat ki többé új bankjegyet mindaddig, míg nincsen egyharmad aranyfedezete. A váltópénz és a kisebb bankjegyek 20 lejig nem haladhatják meg a bankjegyalomány 3 százalékát.

¶ **A boltbérleti per ideje alatt nem lehet a bérlet kilakoltatni.** Szatmárról jelentik: Fontos jelentőségű határozatot hozott a szatmári törvényszék az alábbi kilakoltatási ügyben. Róth Róbert piactéri kereskedő bérleti viszony megállapítása iránti keresetet adott be a háztulajdonos, Leszámítoló bank, ellen. Az ügyben hozott törvényszéki ítéletet a nagyváradi ítélőtábla formai okokból megsemmisítette, melynek alapján a bank arra kérte a törvényszéket, hogy Róth Róbert bérlet ellen hozzon kilakoltatási végzést. Ezt a kérelmet a törvényszék polgári tanácsa tárgyalta és a kilakoltatási kérelmet elutasította. A határozat indoklása az, hogy a felek között a bérleti viszony megállapítása iránt per van folyamatban, amely még jogerősen elintézve nincsen. Ezért a lakbérleti törvény 34. paragrafusa alapján a kérelmet mint időelőtti elutasítja, mert a kilakoltatás iránti végzés csak a per jogerős befejezése után hozható meg.

¶ **A németbirodalmi pénzügyminiszter a bankitók visszaállítása ellen.** Berlinből jelentik: A berlini birodalmi gyűlésen indítványt terjesztettek elő, hogy a bankok a jövőben ne legyenek arra kötelezhetőek, hogy a pénzügyi hatóságoknak az adóalapok kipuholásánál felvilágosítást adjanak. Az indítványra a birodalmi pénzügyminiszter leiratot intézett a német bankok és bankárok szövetségéhez, amelyben egész határozottan arra az álláspontra helyezkedik, hogy a bankitók visszaállítása semmi körülmények között sem jelenti a takarékosági szellem fejlesztését. Azok, akik híven töltik ki az adóbevallásokat, semmi hátrányt sem szenvednek abból, ha a pénzügyi hatóságok meggyőződnek arról, hogy vallomásuk helyes-e és így a bankitók visszaállítása csak azoknak volna javára, akiknek okuk van tartani attól, ha a pénzügyi hatóságok a bankitoknál vizsgálatot tartanak. A gazdasági érdekképviseletet köreiben igen nagy visszatetszést váltott ki a pénzügyminiszternek ez az álláspontja. Arra utalnak, hogy az adómorál helyreállítására ez az eljárás nem alkalmas, ellenben gazdasági kihatásában annál súlyosabb következményekkel járhat.

¶ **Uj iparpártoló bizottság.** Bukarestből jelentik: Az ipariügyi minisztérium az új iparpártoló bizottságot a következőképp állította

Ki kell költözzünk!

Emiatt kénytelenek vagyunk üzletünket teljesen felosztani.

Oriási szövet-, selyem-, vászon- és mosóáru-raktárunkat még eddig nem létező olcsó árakban elárusítjuk.

Heller, Weisz & Molnár

divatáruháza, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 6.

Ha művészi kivitelű fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse SZÉKELY ÉS RÉTI ÉRDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermelt, asztalosok furnárszükségleteiket legolcsóbban itt szerezhetik be

SUCHARD
KAKAO
FELÜLMULHATATLAN

Kaiser Borax

A nagy hőség, erős napsütés káros behatással vannak anők gyöngéd, hamvas arcbőrére.

Kaiser Borax-szal való gyakori lemosások megóvják a bőrt ezen behatásoktól.

Ezért vegyen ön is még ma eredeti

Kaiser Borax-ot
a piros skatulyában.

össze: El
Tagok: Ch
Saguna, D
Ném
Bukarestbe
tanak, ame
ország és
A közvetle
ról tárgyal
kikötőjén

A lej: Z
pesten 338

Kolozs
lárulás mu
a következő
Bécs 29-8
330-335,
41-20, New
1035, Milán

Zürich
123-00, Ar
517-00-51
2665-00-2
Prága 1530
Belgrád 83
245-00, Var

Bukare
—, Lon
8-57 Zürich

Bukares
márka 50-4
sterling 102
40-05, olas
320-00, doll
shilling 29-9
6-27 belga

Szer

P. M. K
rinóban van.
nem szolgál
birtokában
Ugyanazok a
egyetemre va
hatóságok áll
S. Sz. F
vom Palestin
R. Zala
ma is érvény
lehet hatvani
P. F.
vendéglőt.

S. E. Se
foglalkozik ez
nyira jól vag
kérdésekről,
jain keresi az
S. S. T
lesztina-Hivat

Cserkés

délután négy
nagyszabású
sporttelepen.
mellett tábor
latokat fog be
Mi lesz
után végre at
versenyt orszá
tatea rendezi
nek lebonyolít
Universitatea
ságos futballm

Dóczy, a
szombati drez
sével és sul
futballista a
vett.

Fischer
válogatott
csapatot, mel
Belgium repre
kép állították
Wéber—Sánd
Jeszmas—Jenn

össze: Elnök Teslauanu semmitőszéki bíró. Tagok: Chercez, Orghidan, Gheorgescu Fuiera, Saguna, Dinu Bratianu és Boiescu.

† Német-török közvetlen teherforgalom. Bukarestben legközelebb vasuti konferenciát tartanak, amelyen Románia, Jugoszlávia, Törökország és Németország képviselői vesznek részt. A közvetlen német-török áruforgalom feltételéről tárgyalnak a CFR. vonalain és Konstancia kikötőjén keresztül.

TÓZSDE

Május 20-án

A lej: Zürichben 245.00, Párisban 915, Budapestben 338.

Kolozsvár. Élénk forgalom mellett némi szilárdulás mutatkozott a devizapiacra. Az árfolyamok a következők:

Bécs 29.80—29.90, Prága 6.30—6.35, Budapest 3.30—3.35, Páris 11.10—11.10, Zürich 41.10—41.20, Newyork 211.50—212.50, London 1032—1035, Milánó 8.60—8.65.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 123.00—123.00, Amszterdam 207.80—207.80, Newyork 517.00—517.00, London 2512.00—2512.00, Páris 2665.00—2665.00, Milánó 2080.00—2092.50, Prága 1530.00—1530.50, Budapest 72.65—72.60, Belgrád 838.75—840.00, Bukarest 245.00—245.00, Varsó 89.60—89.60, Bécs 72.80—72.80.

Bukarest. Devizák: Páris 10.98, Berlin —, London 10.31, Newyork 212.00, Milánó 8.57, Zürich 41.15, Bécs 29.90, Prága 6.29.

Bukarest. Valuták: Napoleon 790.00, német márka 50.45, leva 1.38, török lira 117, font sterling 1028, francia frank 10.90, svájci frank 40.05, olasz lira 8.57, drachma 385.00, dinár 320.00, dollár 214.00, lengyel forint 40.00, osztrák shilling 29.95, magyar korona 29.85, cseh korona 6.27 belga frank 10.60.

Szerkesztői üzenetek

P. M. Karánsebes. A legjobb műegyetem Torinóban van. A kívánt információkkal e pillanatban nem szolgálhatunk, de mihelyt mi magunk is annak birtokában leszünk, újabb értesítést küldünk. Ugyanazok az okmányok kellene, mint a hazai egyetemre való felvételhez. Az utlevelet a helyi hatóságok állítják ki.

S. Sz. Fulghes. Sie können dieselben beziehen vom Palestinaamt Cluj, Calea Regele Ferdinand 48.

R. Zalai. Az akkori törvényes rendelkezések ma is érvényesek és törvényes eszközökkel be is lehet hatni a hitközségi adókat.

F. F. A kéreztett fürdőhelyen talál kóser vendéglőt.

S. E. Sebes. A „Hamizrach“ című ujság is foglalkozik ezekkel az ügyekkel. Mi azonban annyira jól vagyunk értesülve politikai és gazdasági kérdésekről, hogy legjobban teszi, ha lapunk hasábjain keresi az őt érdeklő információkat.

S. S. Timisoara. Forduljon kívánságával a Palestina-Hivatalhoz Cluj, Calea Regele Ferdinand 48.

SPORT

Cserkészünnepély a sporttelepen. Ma délután négyórától kezdettel, a kolozsvári cserkészek nagyszabású sportünnepélyt rendeznek a sétateri sporttelepen. A cserkészifjúság Ilyés tanár vezetésével tábortérés, hidépítés, futás és stb. gyakorlatokat fog bemutatni.

Mi lesz vasárnap? Vasárnap a sok futball után végre athletikai versenyben lesz részünk. A versenyt országos jeleggel a KAC és az Universitatea rendezi meg s azon a szokásos számok kerülnek lebonyolításra. Az athletikai verseny után az Universitatea és a KAC csapatai játszanak barátságos futballmérkőzést.

Dóczy, a Victoria kitűnő bekkjátékosa a szombati drezdai mérkőzésen összefutott a balszélsővel és súlyos lábsérülést szenvedett. A fiatal futballista a vasárnapi mérkőzésen már részt sem vett.

Fischer véd a belgák ellen a magyar válogatott csapatban. A magyar válogatott csapatot, mely ma áldozócsütörtökön tudvalevőleg Belgium reprezentatívje ellen játszik, a következőképp állították össze: Fischer, Fogl II.—Fogl III., Weber—Sándor—Nadler, Razso—Takács—Orth—Jeszmas—Jenny.

Trencianské Teplice

(Trencsenteplie Slovensko)

világhírű rádiumos kén- és iszapfürdő (42.20 C)

rheuma, kőszvény

idegfájdalmak

(ischiasz) stb. ellen. Rendkívül kellemes és olcsó májusi kúrák. Lakás és ellátás cK. 35-től. Rendkívüli utazási kedvezmények.

Felvilágosítást ad a Fürdőigazgatóság és a Menetjegyiroda — Oradea-Mare.

„Express“

Auto garage Atelier mechanic

Str. Londrei (Hosszu) 26. Cluj

Elvállal autó és mindennemű mechanikai munkába vágó javításokat, villany- és gázmotor szereléseket. — Mindenkor bérautó szolgálat.

Megnyit! ארמ. כשר Megnyit!

legmodernebb berendezésű

szalámigyár.

Postacsomagokban is legjutányosabb árban szállít. Hechs.r és árj.gyzez kívánatra bárkinek.

Schnabel Hermann, Cluj

Piata M. Viteazul 26.

Most jelent meg!

A zsidó Balzac

MENDALE MOICHER SFURIM humoros zsidó snorerregénye

A sánta Fiske

Az első jiddis regény magyar nyelven.

Ára 80 lej.

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

Ne vásároljon addig

csillárt, míg Kiszlingtől nem kapott árajánlatot. Kiszling Rudolf és Fia — Román csillár és bronzárugyára — Timisoara.

Zsák PONYVA

Mindennemű célokra legelőnyösebben beszerezhető

Albala Izsó Timisoara

Piata Traian No 2

Jégszekrények

nagy választékban kaphatók

Grünwald Jakob

bádogáru üzemében, P. Mihai Viteazul 13.

Lebovits Béla

huscsarnok és szalámigyára Cluj, Str. G. Baritju 8. - Telefon 354.

(volt Malom-u.) Ajánlja elsőrendű szalámi gyártmányait legolcsóbb napi árban. Postai megrendeléseket pontosan eszközök. Vízszeladókknak nagy kedvezmény. Friss libaszir bármilyen mennyiségben kapható. Árjegyzék és מכתב kívánatra ingyen. Üzletem átalakítása miatt árusítás pár napig az udvarban eszközöltetik.

Mégis csak legjobb a késnélküli

„RASOL IDEAL“

borotváló por amely az ország legrégibb gyártmánya, mely most újonnan átpreparálva az arcot nem marja és kellemes hatást hagy utána.

Ovakodjunk

az ártalmas utánzatoktól. Csak az „IDEAL“ felírással valódi.

Reszling József fodrász

Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.

BENZ

teherautó

eladó

minden elfogadható áron. Cim a kiadóban.

Rador 2309

A kolozsvári monostori i. öközlet: Ghillányi-ut 5-7.

Gzell

URSUS

világos

HERCULES

dupla maláta

Rador 2325

sörgyár sörrel Fiökzlet: Ghillányi-ut 5-7.

APRÓHIRDETÉSEK

Magyar közlésnél egy szó 3-... vastagabb betűve 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Állástkeresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetéseket díjazás nélkül közöljük.

Schadchen

vagy más éledeklődők kérem közlőjék címüket, egy minden tekintetben - ugyazidóba, mint világiakban - művelt, városban saját üzlettel bíró, intelligens, jóméglelésű fiatal ember részére. „Schadchen“ jellegére kiadó hivatalba.

Tennis pályát keresünk bérbé délutánra. Cím: Kolár Miksné, Széchenyitér 40. 9085

Motorok Szívógáz 20-60 HP. Benzin 4, 5, 10, 16 HP. Nyersolaj 16, 20, 40, 45 HP. Diesel 40, 50 HP. Gőzgépek félstabil 30, 40, 50, 60, 70 HP. Compound-stabil 60, 70, 80 HP. Összes gépek gyárilag javítva azonnal szállíthatók, kedvező ár mellett. Kérjen árajánlatot. Friedrich Testvérek, Timisoara.

HUNWALD

111, Str. Vlahuta (volt Molvai-u.) 3. Telefon 147

Üvegesiszolda és tükörgyár. Táblavég rakár és üvegeszési vállalat. Hibás tükörök újrafoncsorozása 1007

Fürdőközség figyelmébe. Algyógy fürdő az idei szezonban is orthokóser konyhat nyitok. Mint a tavaly, ez évben is az lesz legelőbb törekvés, hogy a n. é. közönség teljes melegegédését kiérdemeljem. Kérem szíves partfogásukat. Major Samuné. 9078

Cúr Sálomban téglagyár alapítására megfelelő tőkével rendelkező társat keresek, cím a kiadóban.

Fótéren levő üzlet, rövid ru szakkában jártas társat keres 4-500,000 lejjel. Az üzlet vezetésében aktív részt vesz. Jánikók „Legjobb hely” jellegű a kiadóba kértnek. 9076

Motorokat benzin, nyersolaj, diesel, szívógáz, 10 lóerőtől fölfele, törött állapotban is, keresek megvételre. Scheidvertz, gépészmérnök, Timisoara, Gojdu-utca 13 1819

Gőzcséplő-garnitárát 6, 8 és 10 HP., lehet magánjáró is, vételre keresek. Scheidvertz Kálmán gépészmérnök, Timisoara IV. Strada Emanuél Gojdu No 13. 1819

Cúr Sálomban motorcsónak vállalatot óhajtok létesíteni. Felkérem szokat kikülszerű vállalatba tétet a csak befektetni, hogy velem érintkezésbe lépjenek. Cím a kiadóban.

Keresek utca, lehetőleg földszinti különbejárta szobát butorozva vagy anélkül. Cím a kiadóba kérek.

Figyelem. Kolozsi sófürdőn ritualis házikoszt kapható Wolf Sámuelnél Kolozson. 9086

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy Grünfeld Mór volt tusnádfüői vendéglős vezetés alatt Tg. Muresen (M.rosvásárhely) Reg. Ferd. (Fötér) 70 sz. alatt előrendű 7777 7777 éttermet nyitottam. Tisztelettel Berkovits Marton. 9090

Eladó házastelek. Vétel esetén beköltözhető. Cím a kiadóban.

A „Bezalel” jeruzsálemi ipar művészeti iskola kiadásában megjelent

Árnyék-képek 1 sorozatát (10 képeslap) 50 leierért franco szállítja a

SAFRUTH zsidó könyvkereskedés Cluj (Str. Sf. O. Josif) 1

Cúr Sálomban tengerparton nagy szálloda létesítésére részvénytársaság alakításának gondolatával foglalkozom, azon tőkés jegyzők, kik hasonló gondolatokkal foglalkoznak, felkérem a kiadóhivatal után velem érintkezésbe lépni

Perfekt magyar gyors- és gépiró szidó irodába azonnal vétetik. Cím a kiadóban.

Motorokat, benzin, nyersolaj, szívógáz, 15 lóerőtől fölfele, törött állapotban is keresek készpénz mellett vételre. Elias Gyözö, Timisoara, Radulescu 6.

Különbejárta keres zsidó fiatalember, Cím a kiadóban

Benzinlocomobilok és nyersolaj motorok, melyek cseplése és ketjárta malom meghajtására alkalmasak, azonnal szállíthatók. Friedrich Testvérek, Timisoara. 1819

Tengerit waggontelepben szállít Reiter Frigyes, Timisoara, Str. Jancu vacarescu 1. 9007

Nőiakap ujdonságok legolcsóbbak a Pariz. Ujós utca 6. Masmódoanak külön kedvezmény Kalapformálást saját műhelyemben, legújós dívára gyári áron készítek. 9054

2 drb. oberursei, 6 HP. ke eset használt benzomotor, kifogástalan üzemi képes állapotban, nagyon előnyös áron eladó. Megtekinthető üzemi közben Grün E., Árpád-u. 26.

Cúr Sálomban nagy háóvialat alapításának gondolatával foglalkozom, mely Palesztina be- és kivitelű áruforgalmát látná el. Felkérem a on jegyzőtársaimat, kiknek a gondolat szimpatikus, hogy egy eze tessere nyélbeütetése véget a kiadó utján velem cimeiket közölni szíveskedjenek.

Széchenyitér legjobb helyén levő üzlethez, kedvező feltételek mellett társ keresetir. Cím a kiadóban.

GYAPJUIPAR R. T. TIMIŞOARA

Gyapjumosóda, gyapjufésülde, kamgarn, vigogne-szövöde, takácsmühelyek, mügyapjagyár, apretura, festöde.

Köztölt és szövöttárugyár Kőrösladányi 150 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és juhtenyésztés.

SZÍNHÁZ - MŰVESZET

Filharmónikus hangverseny. Vasárnap délelött tartotta a Magyar Zenekorzervartórium ezidei III. zenekari hangversenyét a Magyar Színházban. Ujdonságnak ezuttal Bartók Deux Imagát hozták. A hipermodern mű első tétele a „Virágzás” című, tele van ritmikus változatokkal és csupa színhatásokból áll. A második tétel „A falu tánca” ötletes, sajátos hangszereléssel tipikus Bartókmuzsika; szokatlan egészhangu melódia-füzesei idegenszerűnek, de ritmikailag és hangszereelve mégis nagyszerűnek hatott. A zenekar különösen a II. tételt oly nagyszerűen adta elő, hogy ismét tanujelét adta szorgalmának, fejlődésének. Liszt rapszódijának mély és fenséges előadása valóságos meglepte a közönséget. A műsor harmadik kimagasló száma volt B. Sándor Erzsébet kamaranékesnő ének száma, aki egy operariát és Farkas Ödönnek egy dalát adta elő. A közönség zajosan ünnepelte a művésznőt, aki ezuttal is bebizonyította, hogy a világ legelső énekesnője. Zongorán dr. Bródy Miklós kísérte kifogástalanul. (K.-B.)

A színházi iroda közleményei

Csibi. A vidámság teteje az, amit a Csibi (eredeti címén Éretlen gyümölcs) című új párisi boház nyújt. Öletes, finom elegáns, pazar humoru darab a Csibi, amelynek néhány hónap alatt széddolés volt a karrierje. Párisból kiindulva, gyorsan hódította meg Európa és Amerika minden nagy városának közönségét. Nálunk csütörtökön este lesz a Csibi első előadása, pénteken a második és hétfőn a harmadik.

A Sárga kabát. Bemutatására nagy gondl és különös kedvvel készül a színház. A női főszerepet Karácsonyi (6. Kreálta Budapestben is ezt a pradás szerepet) és Neményi fogják játszani. A férfi főszerepek Ihász és Tompa kezében vannak. Premierje a jövő hét második telében lesz.

Kőrösladányi telepátikus mutatóványai. Izgalmas érdekeltetés várja a Kőrösladányi mutatóványait. Az önszugesztio és távolbalítás Kőrösladányi speciális és snki által nem produkált mutatóványa, amelynek csodálatos változatait fogja bemutatni. Négy előadást tart és mind a négy előadásra árusítja már a pénztár a jegyeket.

Magyar Színház heti műsora Csütörtök 8 órator: Csibi (Premierbérlet 59 sz, sorozatszám 213) Csütörtök 11-kor: Kőrösladányi telepátikus mutatóványai (Sorozat 214) Pénteken 8 kor Csibi (Napi bérlet 123 sz. A, sorozatszám 215) Pénteken 11-kor: Kőrösladányi telepátikus mutatóványai (Sorozat 216) Szombaton 6-kor: Kőrösladányi telepátikus mutatóványai (Sorozat 217, esti helyárrakkal) Szombaton háromnegyed 9 kor: Hegyek alján (Operett, sugár Fügys vendéglátékával, Lévy Ilonka és Bethlen Éva felléptével. Rendes helyárrakkal, premierbérlet 60 sz., sorozat 218) Vasárnap d. u. 3-kor: Elsslr Fanni (Operett, mérsékel helyárrakkal, sorozat 219)

Vasárnap 6-kor: Kőrösladányi telepátikus mutatóványa (Esti helyárrakkal, sorozat 220) Vasárnap háromnegyed 9-kor: Nótás kapitány (Karácsonyi Ilivel, Neményivel, Tompával, Ihászszal. bérletszünet, sorozat 221) Hétfő: Csibi (Napi bérlet 124 sz. B, sorozat 222)

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök, május 19, 20 és 21. A párisi rongyszedő. Dráma 6 felvonásban, Felix Pyat regénye után. Főszerepben a világhírű művészek: Coline, Rene Maupre si Helen Dary.

Uránia-mozgó. Kedd és szerda, május 19 és 20. Az ideális férfi. Szenzációs Amerikai dráma, 5 felvonásban. Főszerepben Robert Warvicz.

Csütörtök, május 21. A hindu talizmánja. I. rész, 9 felvonásban. Szenzációs kalanddráma. Indiában, a fakirok országában. Főszerepben Éva Évi.

Apolló-mozgó. Kedd, május 19. Papa kedvence. Jackie Coogan szenzációs kalandjai amerikaiában, 6 felvonásban. Főszerepben Jackie Coogan.

Szerda és csütörtök, május 20 és 21. A halgatás völgye. Dráma, Kanada jégborította hegyei között, 6 felvonásban. Főszerepben Alma Rubens.

Hölgyeim! Óriási választék szalmakalapokban és nyári ujdonságokban. Feltűnő olcsó kirakati árak.

„IDEAL”

kalapszalom, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Golyarárházzal szemben). Feltűnő olcsó árak. Alakításokat modellek után vállalunk.

Nagy pünkösdi vásár Elysée

Aruházban, Cluj, Cal. Regele Ferdinand Wesselényi-utca 22 szám alatt, hol

harisnya és keztyű ujdonságok és mindenféle

masamód cikkek

előnyös beszerzés folyán igen olcsó árban árusítatnak.

Crossley motorok DIESEL-motorok Raktár: BRAILA-ban. 5 1/2 HP., 19 1/2 HP., 5 HP., 35 HP., 40 HP., 50 HP., 60 HP. benzin, gaz és 68 HP. Crossley Diesel motorok. „Carter” S. A. Bucuresti, Calea Victoriei 86. telefon: 19-14. (Palatul băncei Hațiunei)

Szerkesztőség ki hivatal és nyom

Cluj-Kolozsvár, St. Baron L. Pop. (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal - 977 Zs. N. Sz. - 558

kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez címrendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

1925 május 22 Péntek

Az európai érdekl manz német külügym lyet a napokban tartob en. Stresemann rész metországnak a külfök fennálló viszonyával. lyozta, hogy Németors után is lelkiismeretesen Dawes-tervet. Ennek már elvárja, hogy az a kölni hidföt, a fran pedig vonuljon el a r tekröl. Még nem fordult lemben, mondotta a k nemzetet olyan mélye alázta volna, ahogyan német nép önézetét en porni. Stresemann ennak kifejezésre juttatás után a lengyel sajtóban amelyek szerint a német akarja változtatni keleten akarja megátadni a külügyminiszter elisa soha sem fog belenyug keleti határokbba, mert kül, önkényesen állap azonban tiltakozik, hol készülnek.

Megnyugtathatja N szédjét az a körülmény háromszor elolvasta a készült kétársasági a végén kijelentette, hog van és hogy annak m tartani. Valóban, ugye önézetes, de békés kö Az irattárból újra előv ményt, amelyet néhány Rathenau, az akkori Oroszországgal. Stresen miniszter, a legfontosa rozta ezt az iratot. B ben, hogy a jövőben s indul majd meg Néme kedött és hogy általában országgal szemben n könnyítéseket tenni. N fog biztosítani az Oros de arra is törekszik m piacát Kelet felé ujbo

A háboru után elő dásának jegyében áll a csupán Németország az vel halad tovább utján amelyet talán még több sz omlás, mint Németor kedés nélkül nyul régi után és amiként Németo verimagyányából Hinder litották elő a legutób másik remetét, Trockij list. Ez a zseniális em gettő szük utcájából most olyan fontos poz lentősebb talán a Hind társadalmi kísérletet vezetnie Trockij-Bor építési népbiztosság, a kisebb célt tűzött ki r Oroszország, kommuni tartása mellett, igyek kapitalista államok vé